

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN
FÖR FAMILJEDAGVÅRDARE
2006**

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN FÖR FAMILJEDAGVÅRDARE
2006**

© Utbildningsstyrelsen 2006

Edita Prima Oy

Helsingfors 2006

ISBN 952-13-2982-3

ISBN 952-13-2983-1

DNR **16/011/2006**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **6.4.2006**

Giltighetstid
fr.o.m. 1.5.2006 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger
L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver Föreskrift Nr 54/011/2000
Ändrar Föreskrift Nr

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN FÖR FAMILJEDAGVÅRDARE

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunderna för yrkesexamen för familjedagvårdare. Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. 1.5.2006 tillsvidare.

Utbildningsanordnare som ordnar utbildning som förbereder för examen eller för del därav skall göra upp och godkänna en läroplan för utbildningen med beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Som en del av den förberedande utbildningen skall ordnas prov som utvisar yrkesskickligheten.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

Generaldirektör

KIRSI LINDROOS
Kirsi Lindroos

Undervisningsrådet

SOILA NORDSTRÖM
Soila Nordström

Opetushallitus

Hakaniemenkatu 2, PL 380, 00531 HELSINKI, Puhelin (09) 774 775, faksi (09) 7747 7865, etunimi.suknemi@oph.fi

Utbildningsstyrelsen

Hagnäsgatan 2, PB 380, 00531 HELSINGFORS, Telefon (09) 774 775, fax (09) 7747 7865, förnamn.efternamn@oph.fi
Puhelin (09) 774 775 Telefon (09) 774 775

INNEHÅLL

Kapitel 1

Syftet med fristående examina och målen för dem.....	7
1 § Fristående examina	7
2 § Förberedande utbildning för fristående examina	7
3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna.....	8

Kapitel 2

Uppbyggnaden av yrkesexamen för familjedagvårdare.....	8
1 § Examensdelarna	8

Kapitel 3

Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för familjedagvårdare och grunderna för bedömningen.....	9
---	---

A. OBLIGATORISKA EXAMENSDELAR

1 § Kännedom om fostran, kompanjonskap i fostran och samarbetsfärdigheter	9
a) Krav på yrkesskicklighet	9
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	9
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	16
2 § Småbarnsfostran	16
a) Krav på yrkesskicklighet	16
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	16
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	24
3 § Hälsa, trygghet och bespisning.....	24
a) Krav på yrkesskicklighet	24
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	24
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	27

B. VALFRIA EXAMENSDELAR

4 § Barn med behov av specialstöd	27
a) Krav på yrkesskicklighet	27
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	27
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	32
5 § Vård av barn med allergi och med behov av specialdiet	32
a) Krav på yrkesskicklighet	32
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	32
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	35

6 §	Kulturell mångfald	36
	a) Krav på yrkesskicklighet	36
	b) Mål och kriterier för bedömningen.....	36
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	39
7 §	Företagsamhet	39
	a) Krav på yrkesskicklighet	39
	b) Mål och kriterier för bedömningen.....	39
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	41

BILAGA Beskrivning av branschen samt av yrkesskickligheten hos den som har avlagt yrkesexamen för familjedagvårdare

Kapitel 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 § Fristående examina

De fristående examina är inte beroende av det sätt på vilket man förvärvat sig sin yrkesskicklighet. Det kunnande som examinanderna har skaffat sig genom utbildning, i arbetslivet eller genom sina intressen behandlas som en helhet, så att detta kunnande kan användas när den erfordrade yrkesskickligheten skall påvisas vid de fristående yrkesproven.

De fristående examina är modulära till sin struktur. De utgörs av uppgiftshelheter, som baseras på arbetslivet och dess utvecklingsbehov och som präglas av det som förenar verksamheten med den teoretiska grunden, av mångsidig yrkesskicklighet och av att arbetsprocessen integreras med resultaten av den. Varje del av en examen utgör ett delområde av yrkeskompetensen, som kan lyftas ut ur den naturliga arbetsprocessen och bilda en självständig helhet som kan bedömas. De fristående yrkesproven arrangeras och avläggs flexibelt för en examensdel i sänder. Examinandernas mål kan också vara att endast avlägga en eller flera delar av en examen, inte hela examen.

Grunden för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet är den kvalifikationsbestämning som anses vara lämpligast för yrkesområdet. Beskrivningen koncentreras på kraven för branschens centrala funktioner, behärskning av verksamhetsprocessen och omfattande yrkespraxis. I kraven ingår också de för arbetslivet nödvändiga språkkunskaperna och sociala färdigheterna.

2 § Förberedande utbildning för fristående examina

Systemet med fristående examina ställer inte examinanderna inför förhandsvillkor i fråga om utbildning. Emellertid avläggs dessa examina i allmänhet i samband med något slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning skall fastställa läroplanen för utbildningen enligt examensgrunderna. Utbildningen och de fristående yrkesprov som ingår i den skall läggas upp enligt examensdelarna. Det åligger utbildningsanordnaren att arrangera de fristående yrkesproven som en del av den förberedande utbildningen. Till de studerandes skyldigheter hör att delta i dessa prov i samband med studierna.

De gemensamma studier, som ingår i en grundexamen som avläggs som grundläggande yrkesutbildning, är inte obligatoriska i en utbildning som förbereder för en grundexamen som avläggs som en fristående examen. Målen för dessa studier beaktas dock i tillämpliga delar i läroplanen och i undervisningsarrangemangen.

3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna

Bedömningen av de fristående yrkesproven förutsätter metodisk insamling av material, beslutsfattande och dokumentering angående examinandernas yrkesmässiga och arbetsrelaterade färdigheter, som jämförs med de i examensgrunderna fastställda kraven på yrkesskicklighet och med bedömningskriterierna. Tyngdpunkten vid bedömningen ligger på det praktiska arbetet och arbetsmetoderna. Färdigheterna eller kunnandet bedöms i allmänhet direkt enligt motsvarande arbete.

Miljön för de fristående yrkesproven skall vara verklig eller så realistisk som möjligt. Vid bedömningen tillämpas mångsidigt olika kvalitativa bedömningsmetoder såsom iakttagelser, intervjuer, frågor och portföljer samt självbedömning och gruppbedömning. De fristående yrkesproven läggs upp enligt examensdelarna så att man vid proven kan bedöma om examinanden uppfyller de centrala kraven på behärskandet av yrket.

Målen för bedömningen anger de kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet vid bedömningen. Målen hänför sig till de centrala färdigheterna och man ser till att examinanden behärskar den teori som ligger till grund för arbetet samt att han eller hon behärskar arbetsmetoder, arbetsutrustning, material och arbetsprocesser. Såväl målen för bedömningen som bedömningskriterierna härleds ur kraven på yrkesskicklighet för motsvarande examensdel. Kriterierna för bedömningen baserar sig på målen för bedömningen och de anger och preciserar prestationer på olika nivåer. Bedömningskriterierna utgör trösklar med vilkas hjälp det är möjligt att differentiera kompetensnivån.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR FAMILJEDAGVÅRDARE

1 § Examensdelarna

Yrkesexamen för familjedagvårdare består av tre (1-3) obligatoriska och fyra (4-7) valfria examensdelar, av vilka man väljer två. Examen är avklarad då tre obligatoriska och två valfria examensdelar har avlagts med godkänt betyg.

De obligatoriska examensdelarna är

Kännedom om fostran, kompanjonskap i fostran och samarbetsfärdigheter
Småbarnsfostran
Hälsa, trygghet och bispisning.

De valfria examensdelarna är

Barn med behov av specialstöd
Vård av barn med allergi och med behov av specialdiet
Kulturell mångfald
Företagsamhet.

OBLIGATORISKA DELAR

1 § Kännedom om fostran, kompanjonskap i fostran och samarbetsfärdigheter
2 § Småbarnsfostran
3 § Hälsa, trygghet och bespisning

VALFRIA DELAR

4 § Barn med behov av specialstöd	5 § Vård av barn med allergi och med behov av specialdiet
6 § Kulturell mångfald	7 § Företagsamhet

Bild 1. Delarna i yrkesexamen för familjedagvårdare.

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET I YRKESEXAMEN FÖR FAMILJEDAGVÅRDARE OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

A. OBLIGATORISKA EXAMENSDELAR

1 § Kännedom om fostran, kompanjonskap i fostran och samarbetsfärdigheter

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan fatta etiskt goda beslut.	Kännedom om och tillämpning av etiska principer Examinanden <ul style="list-style-type: none">• känner till de etiska principerna i sin bransch• förstår betydelsen av de etiska principerna som grund för det egna arbetet• kan motivera sina egna etiska beslut.
Examinanden är medveten om de värderingar som styr det egna arbetet.	Kännedom om och tillämpning av värderingar Examinanden <ul style="list-style-type: none">• har bekantat sig med centrala riksomfattande dokument som beskriver värdegrunden i småbarnsfostran

	<ul style="list-style-type: none"> • är medveten om de kommunala dokument som berör dagvård och kan tillgodogöra sig dem i sitt eget arbete • kan beskriva hur dessa värderingar syns i det egna arbetet.
Examinanden är medveten om de etiska, moraliska och juridiska ansvar, krav och rättigheter som anknyter till det egna yrket och arbetet.	<p>Kännedom om och tillämpning av de bestämmelser som berör den egna branschen</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • handlar i enlighet med de lagar och förordningar som styr dagvården • vet var man kan hitta de aktuella författningar som styr det egna arbetet • känner inom det egna arbetet till de skyldigheter och det ansvar som en arbetsgivare har • är medveten om sina egna rättigheter, skyldigheter och sitt ansvar • rättar sig efter lagen om arbetsavtal, de kollektivavtal och övriga bestämmelser som berör arbetet.
Examinanden iakttar arbetarskyddsbestämmelserna.	<p>Iakttagande av arbetarskyddet</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan självständigt söka information om arbetarskyddsbestämmelserna och -lagarna • handlar på det sätt som arbetarskyddet förutsätter • vet hur man hanterar våldssituationer, kan söka hjälp i sådana situationer och för efterbehandlingen av dem.
Examinanden känner till de centrala begreppen och teorigrunden för småbarnsfostran.	<p>Kännedom om och tillämpning av teorin för småbarnsfostran</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till grunderna för olika fostrings- och inlärningsteorier och förstår deras samband med verksamheten inom barnfostran • kan beskriva sin egen syn på fostran och hur den visar sig i fostringsarbetet • känner till de centrala begreppen inom branschen och visar intresse för den aktuella debatten inom branschen för småbarnsfostran.

<p>Examinanden känner sitt ansvar för skapandet av förutsättningar för kompanjonskap i fostran och för jämställt samarbete.</p>	<p>Kännedom om begreppet kompanjonskap i fostran Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår vad begreppet kompanjonskap i fostran innebär och vilka dess centrala principer är. <p>Att skapa förutsättningar för kompanjonskap i fostran Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • erbjuder familjen möjlighet att bekanta sig med verksamheten på dagvårdsplatsen och diskutera frågor som anknyter till vårdförhållandet redan innan det inleds • är medveten om sin egen uppfattning om fostran och kan diskutera den med föräldrarna på ett konstruktivt sätt och med respekt för föräldrarnas egen uppfattning • känner till de landsomfattande och kommunala dokument som reglerar småbarnsfostran och kan diskutera innehållet i dem med föräldrarna • lyssnar till familjernas önskemål och visar uppskattning av föräldrarnas sakkunskap i fråga om deras eget barn • är medveten om att alla familjer är olika och behandlar olika familjer på ett jämlikt sätt.
<p>Examinanden strävar initiativrikt och aktivt efter att engagera föräldrarna mera och att utveckla olika samarbetsformer.</p>	<p>Initiativrikedom i anordnandet och utvecklandet av samarbetsformer Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan få föräldrarna att förstå betydelsen av samarbete och strävar efter att hitta lämpliga samarbetsformer för varje familj • arrangerar möjligheter till diskussioner för varje barns föräldrar antingen hemma hos barnet eller skötaren, enligt föräldrarnas önskemål • ser till att föräldrarna ges tillfälle att diskutera uppfostran tillsammans med hela gruppens föräldrar och skötaren • kan tillsammans med alla föräldrar utarbeta gemensamma verksamhetsprinciper för barngruppen och följa dem i sitt arbete • lyssnar på föräldrarnas förslag och beak-

	<p>tar dem i mån av möjlighet i sin verksamhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • visar intresse för barnets vardag genom att dagligen diskutera frågor som anknyter till både barnets dagvård och hemmiljö med föräldrarna.
<p>Examinanden kan tillgodogöra sig sina egna yrkeskunskaper och erfarenheter samt föräldrarnas kunskaper och erfarenheter om sitt barn för att stödja den individuella utvecklingen av varje enskilt barn.</p>	<p>Stödandet av barnets individuella utveckling tillsammans med föräldrarna Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokumenterar på olika sätt barnets utveckling och lärande och kan utnyttja materialet som grund för diskussioner med föräldrarna • värdesätter föräldrarnas sakkunskap i frågor som rör det egna barnet och kan utnyttja den för att stödja barnets individuella utveckling • utarbetar för varje barn i sin grupp en plan för småbarnsfostran tillsammans med föräldrarna • kan utnyttja planen för småbarnsfostran, som är uppgjord för barnet, som utgångspunkt för det målinriktade fostringsarbetet • kan regelbundet tillsammans med föräldrarna göra en utvärdering av planen för småbarnsfostran som är uppgjord för barnet.
<p>Examinanden kan yrkesmässigt möta även familjer i svåra livssituationer.</p>	<p>Samarbete och aktionsberedskap i en familjs svåra livssituation Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • iakttar tystnadsplikt • kan stå i växelverkan med föräldrarna också när familjen har en svår livssituation (t.ex. skilsmässa eller sorg i familjen) • strävar efter att inleda diskussion om barnets och familjens situation, även om föräldrarna till en början skulle verka ovilliga att diskutera • stödjer föräldrarna och barnet inom ramen för det egna yrket och kan vid behov hänvisa familjen till sakkunniga • känner till de olika sektorer där hon vid behov kan söka professionell hjälp också för sig själv.

<p>Examinanden förstår de utmaningar som dygnetruntvård ställer i samarbetet med en familj.</p>	<p>Dygnetruntvård Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan tillsammans med sin chef och med föräldrarna komma överens om organiseringen av dygnetruntvård • kan tillsammans med föräldrarna skapa en trygg och lugn miljö för ett barn i dygnetruntvård.
<p>Examinanden förstår betydelsen av att reservvården fungerar.</p>	<p>Reservvård Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av att reservvården fungerar och kan diskutera den med föräldrarna • förstår vikten av att barnet och familjen får bekanta sig med reservvårdsplatsen på förhand • kan se till att viktig information om barnet förmedlas även till reservvårdsplatsen.
<p>Examinanden kan handla på ett sätt där mångprofessionella stödnätverk utnyttjas.</p>	<p>Mångprofessionellt arbete Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • vet vilken stödservice kommunen har att erbjuda • kan vid behov söka stöd hos olika experter (t.ex. specialbarnträdgårdslärare, psykolog) • kan samarbeta med sakkunniga från andra sektorer som också arbetar med barnet och familjen.
<p>Examinanden kan fungera ansvarsfullt som representant för sitt yrke.</p>	<p>Att representera och utveckla den egna yrkesbranschen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • sätter värde på sitt arbete och sitt yrke • arbetar målinriktat • är motiverad att delta i utvecklingen av utbildningen och arbetet inom den egna branschen. <p>Upprätthållande av arbets- och handlingsförmågan Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till förutsättningarna för den fysiska och psykiska arbetshälsan • förstår betydelsen av att arbetet utvecklas för upprätthållandet av arbetshälsan

	<ul style="list-style-type: none"> • handlar ergonomiskt rätt • känner till gränsen för sina egna resurser • kan utnyttja stöd från kolleger och förmän.
Examinanden känner igen känslotillstånd som anknyter till olika interaktionssituationer och kan handla yrkesmässigt i sådana situationer.	<p>Att känna igen och styra egna känslor Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan analysera sina känslor och hantera sina känslotillstånd på ett uppriktigt sätt • behärskar sina känslotillstånd också i svåra interaktionssituationer • har en saklig inställning till respons. <p>Inställning till avvikande åsikter Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan konstruktivt diskutera avvikande åsikter (godkänna motpartens åsikt, motivera sin egen) • kan förhandla utgående från olika synvinklar och hitta lösningar som tillfredställer alla parter.
Examinanden kan använda olika kommunikationssätt.	<p>Verbal kommunikation Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan uttrycka sig tydligt på svenska eller finska • behärskar ett sakligt språk • kan grunderna i skriftlig framställning. <p>Användning av datateknik Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • har baskunskaper i textbehandling och i användning av e-post och Internet. <p>Användning av icke-verbal kommunikation Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av gester, miner, tonfall och kroppsspråk som stöd för verbal framställning.
Examinanden kan handla som en ansvarig medlem av sitt arbetsteam.	<p>Att uttrycka åsikter och ge respons Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan uttrycka och motivera sina åsikter i grupp • kan ge konstruktiv respons till medlemmarna i den egna gruppen • kan samarbeta med olika slags människor och med människor som fungerar annorlunda och i varierande situationer, t.ex. hem för dygnetruntvård, gruppfamiljedagvård.

	<p>Förbindelse till gemensamma regler och mål Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • följer gemensamt överenskomna regler • strävar efter gemensamt överenskomna mål. <p>Verksamhet med barnets intresse som mål Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • handlar i barnets intresse med beaktande av informationsskyldigheten enligt lagen om barnskydd.
<p>Examinanden kan bedöma och utveckla sitt eget arbete och är beredd att ständigt utveckla sin yrkesskicklighet och yrkesbransch.</p>	<p>Självvärdering och identifiering av den egna yrkesmässiga utvecklingen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan bedöma sitt yrkeskunnande realistiskt • känner sin professionella styrka och sitt behov av utveckling • klarar av situationsbedömning och kan handla flexibelt i varierande situationer. <p>Utvärdering och utveckling av arbetet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av ständig utvärdering i utvecklandet av både det egna arbetet och av hela dagvården • förstår betydelsen av kvalitetsstrategin inom den kommunala dagvården och kan handla därefter • kan ge respons i en arbetsgemenskap • kan ta emot och be om respons av chefen, arbetskamraterna och kunderna • kan utnyttja respons i utvecklandet av den egna verksamheten • deltar i utvecklingen av dagvården som expert inom sitt arbete. <p>Självständig informationssökning och uppdatering av kunskaperna Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan självständigt skaffa information och utveckla sin yrkesskicklighet (t.ex. litteratur, facktidskrifter, Internet) • kan uppdatera sina kunskaper och skaffa den information som behövs till exempel när ett nytt barn börjar i gruppen.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Kännedom om fostran, kompanjonskap i fostran och samarbetsfärdigheter påvisas i enlighet med en personlig plan för fristående yrkesprov på det sätt som har fastställts i planen för att anordna fristående examina och som godkänts av examenskommissionen. Yrkesskickligheten påvisas i praktiska interaktionssituationer, i arbetsplanerings-, handlednings- och utvecklingsituationer inom familjedagvården. Påvisandet av yrkesskickligheten kompletteras vid behov med skriftliga arbeten, projektarbeten, muntliga motiveringar eller med olika kombinationer av dessa. Bedömningen sker som ett samarbete mellan representanter från arbetstagar-, arbetsgivar- och undervisningssektorn. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden omedelbart efter bedömningen.

2 § Småbarnsfostran

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden förstår att tillfredsställandet av barnets grundbehov samt fysiska och psykiska trygghet utgör grunden för barnets hela välbefinnande.</p>	<p>Tillfredsställande av grundbehoven Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• förstår vilka grundbehov ett barn har• tillfredsställer på ett individuellt sätt barnens behov av vård och omsorg• är fysiskt och mentalt aktivt närvarande och tillgänglig för barnen på ett sätt som skapar trygghet• kan planera en flexibel dagsrutin där aktiv verksamhet och vila bildar en balanserad helhet• kan handleda och sporra barnen till en hälsosam livsföring (vila, motion, måltider, utevistelse osv.). <p>Att acceptera och behandla ett barn värdigt Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• har en uppskattande och varm inställning till varje barn samt godkänner barnet sådant det är• uppmuntrar barnen och ger positiv respons• visar intresse för barnets åsikter, lyssnar uppriktigt på barnet och uppmuntrar barnet till växelverkan.

	<p>Jämlikt bemötande av barn Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behandlar barnen jämlikt oberoende av barnets kön eller sociala, kulturella eller etniska bakgrund • kan kritiskt granska sina egna attityder till olikhet • kan söka nödvändig information om kulturerna som gruppens barn kommer från för att undvika fördomar och stereotyper. <p>Balanserade och trygga relationer Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan fungera som en trygg fostrare och vuxen för barnet • kan värna om barnets tillgivenhet för sin egen familj • förstår betydelsen av relationerna likställda emellan och månar om en god anda i gruppen • kan genom sitt eget handlande upprätthålla en lugn och konfliktfri atmosfär.
<p>Examinanden kan fungera som en ansvarsfull fostrare.</p>	<p>Att vara konsekvent och en förebild för barnen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • handlar konsekvent i vardagens uppfostringsituationer och iakttar de överenskommelser som har gjorts tillsammans med föräldrarna och barnen • förstår betydelsen av sitt eget uppträdande ur den synvinkeln att lärande sker via imitation samt fungerar som en positiv förebild i sin grupp.
<p>I examinandens verksamhet bildar vård, fostran och undervisning en balanserad helhet.</p>	<p>Daglig verksamhet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan medvetet och planenligt utnyttja vardagens olika situationer (såsom matlagning, måltider, diskning, påklädning, tvättning) i inlärnings- och uppfostringsyfte • kan åstadkomma lugna, estetiskt tilltalande och trivsamma måltidssituationer • åstadkommer med sitt eget handlande en stressfri atmosfär i dagliga situationer (bl.a. förflyttningssituationer)

	<ul style="list-style-type: none"> • ger utrymme för barnet att delta • uppmuntrar barnet att ta initiativ • kan stödja barnet vid behov. <p>Mångsidighet och balans i verksamheten Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • möjliggör och deltar själv i verksamhet som består av barnens spontana lekar, olika handledda situationer samt vardagssysslor där alla deltar.
<p>Examinanden förstår språkets betydelse i småbarnsfostran samt kan stödja barnets verbala utveckling och uttrycksförmåga.</p>	<p>Främjande av växelverkan och verbal uttrycksförmåga Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan reagera på barnens individuella initiativ att ta kontakt och uppmuntra ett barn att växelverka • kan uppriktigt lyssna på ett barn. <p>Främjande av verbal kultur Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder språket mångsidigt • kan utnyttja litteratur och barnkultur i verksamheten • visar intresse för barnens verbala uttryck och erbjuder mångsidiga möjligheter till det (t.ex. sagor, litteratur, teater, musik). <p>Språket i den dagliga verksamheten Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan utnyttja vardagssituationer (på- och avklädning, måltider, hygien) till att främja barnets språkutveckling • kan erbjuda barnen möjligheter att göra både muntliga och skriftliga språkliga iakttagelser i de dagliga aktiviteterna • kan känna igen drag i barnets språkliga utveckling och diskutera sina observationer med föräldrarna.
<p>Examinanden är bekant med barns sätt att fungera och kan beakta dem i verksamheten.</p>	<p>Främjandet av lekar i verksamheten Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner huvuddragen i lekens utveckling • förstår betydelsen av lek för barnets lärande och utveckling och kan stödja utvecklingen av leken • kan iaktta barnens lekar och utnyttja informationen för främjandet av lekarna

- kan planera och bearbeta barnens omgivning i enlighet med deras individuella behov och intressen (utrymmen, material och redskap)
- kan engagera barnen i planeringen av omgivningen
- förstår betydelsen av långvarig lek och kan beakta det i utrymmes- och tidsarrangemangen
- känner igen barnens verbala och icke-verbala initiativ till lek och kan svara på dem
- kan berika barnens lekar genom att läsa sagor, göra utflykter, delta i barnens lekar och vid behov handleda dem.

Möjliggörande av motion i verksamheten

Examinanden

- förstår betydelsen av mångsidig motion för barnets hälsa samt för utvecklingen av fysiska färdigheter
- kan planera dagordningen på så sätt att barnen dagligen har möjlighet att röra på sig
- kan undanröja hinder för motionen och lära barnen hälsofrämjande och trygga motionsformer
- kan omarbeta utrymmen och utnyttja närmiljön för att möjliggöra även fartfyllda spel, lekar och motionsformer
- kan planera, arrangera och handleda motionssituationer och stödja utvecklingen av barnens motoriska färdigheter på ett målinriktat sätt.

Undersökande aktiviteter för ett barn

Examinanden

- förstår betydelsen av undersökning för utvecklingen av barnets tankeverksamhet
- kan utnyttja närmiljön och naturen som omgivning för barnets undersökande aktiviteter
- möjliggör mångsidiga upplevelser som håller barnens intresse uppe och ger tid för undersökning och begrundan
- värdesätter och lyssnar på barnens frågor och funderingar
- kan hjälpa barnen att söka lösningar och förklaringar till olika fenomen i den omgivande världen.

	<p>Möjligheter för barnen att uppleva och uttrycka konst</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av mångsidig kreativ verksamhet för barnets utveckling och välmåga • ger utrymme, tid och lugn och ro för barnets fantasi och kreativa experiment • kan erbjuda barnen möjligheter att fungera mångsidigt på konstens olika delområden: till exempel möjlighet att måla, rita, spela, sjunga, bygga, spela teater, dansa, snickra, pyssla, sy, lyssna eller hitta på sagor och dikter • värdesätter barnens alster och kan stödja utvecklingen av deras kreativitet • kan utnyttja möjligheterna i närmiljön till att ge barnen konstnärliga upplevelser.
<p>Examinanden känner till de pedagogiska orienteringarna i småbarnsfostran och förstår deras betydelse för att få verksamheten mångsidigare.</p>	<p>Pedagogiska orienteringar som fostrarens arbetsredskap</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår att de pedagogiska orienteringarna är olika sätt att uppleva och gestalta världen • förstår att de olika orienteringarna inte är innehåll som barnen skall lära sig, utan fostrarens hjälpmedel vid planeringen och skapandet av en mångsidig verksamhet och omgivning • förstår att de pedagogiska orienteringarna är en del av vardagens aktiviteter och för barnen typiska sätt att fungera. <p>Utnyttjande av matematisk orientering</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan lära barnet jämföra, dra slutsatser och göra uträkningar i vardagliga situationer med hjälp av material och föremål som barnet känner till och är intresserat av. <p>Utnyttjande av naturvetenskaplig orientering</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan lära barnen observera och undersöka fenomen i den organiska naturen (djur, växter) under olika årstider och göra olika slags experiment som öppnar barnens ögon för naturfenomenen.

	<p>Utnyttjande av historisk-samhällelig orientering Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan lära barnen observera och förstå det förflutna och nuet genom att bekanta sig med olika föremål och berättelser samt med närmiljön. <p>Utnyttjande av estetisk orientering Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan erbjuda barnen möjligheter att uppleva, observera, lyssna, titta, känna, skapa och fantisera men sina olika sinnen. <p>Utnyttjande av etisk orientering Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan behandla etisk-moraliska teman och känslor med barnen (rätt-fel, bra-dålig, sanning-lögn, rättvisa, rädsla, ångest, skuld) på ett för barnet tryggt sätt. <p>Utnyttjande av religiös och åskådningmässig orientering Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till och respekterar den religiösa övertygelsen hos gruppens barn och deras familjer samt de seder och traditioner som hör ihop med den • kan planera och genomföra aktiviteter utan att kränka de olika familjernas övertygelser • kan på ett målinriktat sätt stödja barnens utveckling mot acceptering av en mångfald av kulturer och olikhet • kan ta hänsyn till religiösa och åskådningsspörsmål i utarbetandet av en plan för småbarnsfostran för barnet tillsammans med föräldrarna • kan erbjuda barnet möjligheter till tystnad och begrändning, frågor och funderingar.
<p>Examinanden kan planera en fungerande och mångsidig miljö som inspirerar till lärande samt utnyttjar möjligheterna i närmiljön.</p>	<p>Barnvänlig omgivning Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår att omgivningarna i familjedagvårdens vardag, såsom familjedaghemmet, gården och närmiljön är väsentliga verksamhetsmiljöer inom småbarnsfostran • kan öka möjligheterna för barnens del-

	<p>tagande och spontanitet i omgivningen (t.ex. självständiga wc-besök, självständiga måltider, initiativ till lek)</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan stödja och handleda barn i mångsidig användning av omgivningen • förstår att barn behöver utrymme också för vild framfart, för lekar, tystnad och vila. <p>Trygg omgivning Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår att det finns mera tid att vara tillsammans med barnen när man ser till att utrymmena är trygga • är medveten om de faror som finns runt det egna familjedaghemmet (bl.a. trafik, vattendrag) och kan lära barnen beakta dessa faror • kan se begreppet fara ur den egna barngruppens synvinkel • förstår att tryggheten i omgivningen också påverkas av regler och fostrarens eget handlande (bl.a. situationskänsla). <p>Trivsamt miljö Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar i mån av möjlighet barnens synpunkter i strävan att öka trivselt i omgivningen • förstår att synen på trivselt i omgivningen för vuxna och barn inte alltid går hand i hand.
<p>Examinanden vet i huvuddrag hur ett barns utveckling skall framskrida och kan utnyttja denna information i sitt arbete.</p>	<p>Medvetenhet om utvecklings- och läroprocesserna Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår att det finns individuella skillnader i barnens utveckling • förstår att en varm atmosfär i fostringsmiljön utgör grunden för inlärnings- och utvecklingsprocesserna • förstår att lärande är ett socialt skeende • förstår att fysisk, psykisk och social utveckling utgör en helhetsbetonad process.

	<p>Stödandet av utveckling och lärande Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan åstadkomma gynnsamma situationer för lärande • förstår att barnen kan behöva speciellt stöd för sina inlärnings- och utvecklingsprocesser i olika situationer och under olika lång tid.
<p>Examinanden kan planera verksamheten medvetet och planenligt samt göra regelbunden utvärdering.</p>	<p>Planering av småbarnsfostran Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av planering som grund för medveten och ändamålsenlig verksamhet • förstår att planen för småbarnsfostran är ett redskap i utvecklandet av verksamheten • kan tillsammans med föräldrarna och dem som hör till fostringsteamet utarbeta en plan för småbarnsfostran för sin egen enhet • kan utvärdera verksamheten och därmed genomförandet av planen • förstår betydelsen av att ha en plan för varje barn och kan göra upp en sådan tillsammans med föräldrarna samt göra en utvärdering av genomförandet. <p>Förståelse av dokumenteringens betydelse Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av dokumentering av barnens iakttagelser och aktiviteter och kan utnyttja den i sitt arbete • kan använda dokumenterad information i samarbetet med föräldrarna.
<p>Examinanden kan bedöma och utveckla sitt arbete och sina arbetsmetoder.</p>	<p>Bedömning och utvecklande av arbetet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan bedöma sitt yrkeskunnande och sina arbetsmetoder realistiskt • inser vilken betydelse ständig utvärdering har i utvecklandet av både det egna arbetet och av hela dagvården • kan ge och ta emot respons i en arbetsgemenskap • kan utnyttja respons i utvecklandet av den egna verksamheten.

	<p>Självständig informationssökning och uppdatering av kunskaper Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan självständigt skaffa information och utveckla sin yrkesskicklighet (t.ex. litteratur, facktidskrifter, Internet).
--	---

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Småbarnsfostran påvisas i enlighet med en personlig plan för fristående yrkesprov på det sätt som har fastställts i planen för att anordna fristående examina och som godkänts av examenskommissionen. Yrkesskickligheten påvisas i en verksamhetsmiljö i enlighet med kraven på yrkesskicklighet för småbarnsfostran. Bedömningsmaterialet utgörs förutom av iakttagelser av vård-, fostrings- och lärosituationer också av dokument som examinanden har gjort över barnen och deras verksamhet. Bedömningen sker som ett samarbete mellan representanter från arbetstagar-, arbetsgivar- och undervisningssektorn. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden omedelbart efter bedömningen.

3 § Hälsa, trygghet och bespisning

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan se till att familjedaghemmet hålls rent och tryggt.	<p>Renhållning av familjedaghemmet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan se till att de olika utrymmena i hemmet hålls rena och behärskar användningen av ändamålsenliga rengöringsmedel och städredskap • förstår betydelsen av vädring • kan hålla leksakerna rena • kan hålla sängkläderna rena och bekväma • kan hålla hemmet i ordning. <p>Trygga utrymmen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • ser till att familjedaghemmet är tryggt (t.ex. spisskydd, halkskydd, skyddsportar, giftiga växter, förvaring av tvättmedel och mediciner, stickkontaktskydd, granskning av fönster och dörrar, förvaring av små föremål, brandskydd) • beaktar tryggheten i utomhusutrymmen (t.ex. tryggheten i utomhusredskap, trafikarrangemang, giftiga växter) • observerar förändringar i omgivningen och undanröjer aktivt riskfaktorer.

	<p>Ändamålsenliga utrymmen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan se till att utrymmet för dagsömn är lugnt och trivsamt • kan se till att lek- och mysrummet är välfungerande • kan se till att matvrån är hemtrevlig och ändamålsenlig.
<p>Examinanden kan tillreda hälsosam och ofarlig mat till barnen.</p>	<p>Goda näringsämnen upprätthåller barnens hälsa Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår de allmänna näringsrekommendationernas vikt för barnets välbefinnande (balans i intag och förbrukning av energi, riklig användning av kolhydrater, sparsam användning av salt och hårt fett) • kan tillreda hälsosam mat av baslivsmedel i enlighet med näringsrekommendationerna • kan använda arbetsgivarens färdiga mat-sedel och omarbete den för sina egna behov • kan planera en veckomatsedel. <p>Livsmedelshygien Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår vikten av livsmedelshygien vid matlagning, servering och förvaring • kan handla i enlighet med hygienkraven • kan undvika tillsatser och främmande ämnen i matlagning • kan söka upp och undersöka födoämnes-uppgifter. <p>Specialdiät Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan tillreda barnkost enligt givna måltidsplaner • känner igen de vanligaste födoämnesallergierna och -begränsningarna • kan ta hänsyn till hur specialdieter påverkar matlagning.
<p>Examinanden handlar i enlighet med principerna för hållbar utveckling.</p>	<p>Beaktande av hållbar utveckling Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan minska på avfallsmängden genom riktiga beslut • kan sortera avfall ändamålsenligt

	<ul style="list-style-type: none"> • behärskar ändamålsenlig användning av tvättmedel som belastar miljön så litet som möjligt • är medveten om betydelsen av lokala födoämnen i matlagningen • förstår betydelsen av materialåtervinning.
<p>Examinanden kan handla ändamålsenligt om ett barn insjuknar eller råkar ut för en olycka.</p>	<p>Sjukdoms- och olycksfall Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner igen symptomen för de flesta barnsjukdomarna • behärskar första hjälpen på nivån för Röda Korsets I-kurs • uppdaterar regelbundet sina kunskaper i första hjälpen • kan se till att familjedaghemmet har ändamålsenlig utrustning för första hjälpen • meddelar omedelbart föräldrarna om barnet råkar ut för en olycka eller insjuknar • kan se till att barnet får ändamålsenlig vård • kan vid behov fatta snabba beslut på ett ansvarsfullt sätt • behärskar principerna för hur meddelande om olycka görs till arbetsgivaren (skadeanmälan).
<p>Examinanden kan bedöma och utveckla sitt arbete och sina arbetsmetoder.</p>	<p>Utvärdering och utveckling av arbetet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan utvärdera sitt kunnande och sina arbetsmetoder realistiskt • förstår betydelsen av ständig utvärdering för utvecklandet av både det egna arbetet och av hela dagvården • kan ge och ta emot respons • kan utnyttja respons för att utveckla den egna verksamheten. <p>Självständig informationssökning och uppdatering av kunskaperna Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan självständigt skaffa information och utveckla yrkesskickligheten (t.ex. litteratur, facktidskrifter, Internet) • kan skaffa den information som behövs till exempel när dagvården inleds för ett nytt barn.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Hälsa, trygghet och bespisning påvisas i enlighet med en personlig plan för fristående yrkesprov på det sätt som har fastställts i planen för att anordna fristående examina och som godkänts av examenskommissionen. Yrkesskickligheten påvisas i det praktiska arbetet inom familjedagvård, i en autentisk verksamhetsmiljö. Påvisandet av yrkesskickligheten kompletteras vid behov med skriftliga arbeten, projektarbeten, muntliga motiveringar eller med olika kombinationer av dessa. Bedömningen sker som ett samarbete mellan representanter från arbetstagar-, arbetsgivar- och undervisningssektorn. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden omedelbart efter bedömningen.

B. VALFRIA EXAMENSDELAR

4 § Barn med behov av specialstöd

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden känner till teorin för specialfostran och principerna för olika arrangemang.	Kunskaper om specialpedagogisk teori Examinanden <ul style="list-style-type: none">• har grundkunskaper om hur ett barn som behöver specialstöd eller stöd skall fostras samt hur det utvecklas och lär sig• känner till det servicesystem som samhället erbjuder som stöd för familjer, centrala lagar, författningar och rekommendationer samt deras betydelse i det egna arbetet• kan bedöma barnets behov av stöd och förstår beteendet hos ett barn som har behov av specialstöd• kan kritiskt motivera sina val och beslut. Att förstå vikten av tidigt ingripande Examinanden <ul style="list-style-type: none">• känner i ett tidigt skede igen ett barns behov av stöd• förstår betydelsen av tidigt ingripande som en förebyggande faktor och handlar i förebyggande syfte i samarbete med andra sakkunniga och med familjen.
Examinanden kan samarbeta med personer som deltar i barnets fostran och habilitering.	Mångprofessionellt arbete Examinanden <ul style="list-style-type: none">• är förtrogen med det ekokulturella synsättet och grundar sin egen verksamhet på det• deltar vid behov i planeringen av barnets individuella plan för småbarnsfostran

	<ul style="list-style-type: none"> • idkar samarbete i officiella och inofficiella nätverk inom barnfostran och -habilitering • tillämpar på vardagsnivå överenskomna metoder. <p>Färdigheter i växelverkan</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • handlar naturligt och uppriktigt i interaktionssituationer • har en respektfull inställning till olika vårdnadshavare och barn • är medveten om gränserna för sitt eget kunnande och ber vid behov om råd och instruktioner.
<p>Examinanden kan handla i enlighet med barnets behov av individuellt stöd.</p>	<p>Att känna igen barnets behov av individuellt stöd</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • iakttar principen för barncentrerad individualitet i sin fostran • är uppmuntrande och handlar på ett sätt som stödjer barnets självständighet och självstyrighet • samarbetar med olika sektorer • beaktar olikheten mellan individer och mellan individens olika utvecklingsnivåer • handlar flexibelt och självständigt. <p>Verksamhet som bygger på behovet av stöd</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan ordna verksamheten planerligt enligt barnets behov av stöd • kan stödja barnen så att de upptäcker sina resurser • kan använda barnets kamrater i stödd småbarnsfostran • kan i verksamheten beakta de fysiska, psykiska, kunskapsmässiga och sociala egenskaperna i verksamhetsmiljön (t.ex. rörelsehinder, sådana egenskaper i utrymmen som eko och belysning, materialutbud) • kan lära ett barn känna igen och behärska olika former av socialt uppträdande (t.ex. gruppens regler, seder och bruk) • kan använda olika metoder enligt sakkunnigas anvisningar.

<p>Examinanden kan ta hänsyn till tal- och språksvårigheter hos barn.</p>	<p>Kännedom om språk- och talstörningar Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar i sin egen fostringsverksamhet hänsyn till det språkliga utvecklingsstadium som barnet befinner sig på • känner igen fördröjd språklig utveckling • känner igen avvikelser i den språkliga utvecklingen (tal- och ljudstörningar, stamning, sludder, mutism) • känner till olika former och grader av dysfasi • kan ge stöd i den språkliga inlärningsprocessen för olika åldrar (t.ex. stödtecken-språk, pictogram) • kan använda varierande interaktionsmetoder i olika fostringssituationer • kan använda metoder som stödjer tal- och språkutvecklingen enligt sakkunnigas anvisningar.
<p>Examinanden kan i sin verksamhet ta hänsyn till ett barns störningar i beteendet.</p>	<p>Kännedom om störningar i beteendet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till olika uttryck för beteendestörningar, till exempel faktorer som förorsakar missanpassning • handlar som en pålitlig och trygg vuxen i relation till barnet • handlar konsekvent i enlighet med de gemensamt överenskomna gränserna • stödjer fostran av barnet genom att använda riktiga metoder enligt givna instruktioner från sakkunniga för att minska på de svårigheter som orsakas av olika störningar.
<p>Examinanden kan ta hänsyn till den inverkan som neurologiska störningar har på vården och fostran av ett barn samt på lärandet.</p>	<p>Kännedom om observansstörningar Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till syndrom som är förknippade med observansstörningar och som kan förorsaka ouppmärksamhet eller hyperaktivitet • kan gestalta barnets helhetssituation och hjälper till att möjliggöra en god fostran och lärande med hjälp av tillräckligt mycket handledning och stöd • kan med hjälp av sakkunnigas anvisningar använda olika habiliteringsmetoder för att främja fostran och lärande.

	<p>Kännedom om autism Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till olika uttryck för autistiskt beteende • kan se till att omgivningen är strukturerad, upprätthålla dagordningen och stödja barnets driftighet och självständighet • känner till betydelsen av målen för fostran, undervisningen och habiliteringen av ett barn och handlar därefter i sitt arbete • är engagerad i planeringen, genomförandet och utvärderingen av fostran i dagvården.
<p>Examinanden kan ta hänsyn till det behov av stöd som ett rörelsehandikapat barn har.</p>	<p>Verksamhet med ett rörelsehandikapat barn Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • har grundkunskaper om olika rörelsehandikapp • förstår vad begreppet fysisk assistens innebär • kan se till att det går att röra sig obehindrat i omgivningen samt öka motivationen för utomhusvistelse • kan vid behov använda hjälpmedel på ett ändamålsenligt sätt och med hjälp av givna instruktioner • samarbetar med föräldrarna och med sakkunniga.
<p>Examinanden kan i sin verksamhet ta hänsyn till sinneshandikappade barn och handla i enlighet med sakkunnigas instruktioner.</p>	<p>Kännedom om hörselnedsättning Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • vet hur begränsningarna som olika grader av hörselskador för med sig inverkar på barn • kan strukturera den visuella omgivningen klart och tydligt och bekanta sig med de hjälpmedel som behövs • kan använda ändamålsenliga kommunikationsmetoder i vården av ett hörselskadat barn. <p>Kännedom om synskador Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • vet hur begränsningarna som olika grader av synskador för med sig inverkar på barn • kan se till att omgivningen är klar och tydlig och bekantar sig med de hjälpmedel som behövs • kan använda ändamålsenliga kommunikationsmetoder i vården av ett synskadat barn

<p>Examinanden kan ta hänsyn till en störning i sensorisk integration.</p>	<p>Att förstå betydelsen av störningar i sensorisk integration Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår hur olika gestaltningsstörningar påverkar barnuppfostran och lärandet hos ett barn • kan ge akt på olika gestaltningsstörningar • känner till olika övningsmetoder för sensorisk integration och kan använda dem vid behov • samarbetar med föräldrarna och med sakkunniga.
<p>Examinanden kan i sin verksamhet ta hänsyn till utvecklingsstörda barn samt stödja, handleda och hjälpa dem i enlighet med sakkunnigas instruktioner.</p>	<p>Kännedom om utvecklingsstörning Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till de vanligaste sjukdomar och handikapp som anknyter till utvecklingsstörning • förstår hur utvecklingsstörning inverkar på ett barns helhetsutveckling och lärande • förstår på vilket sätt utvecklingsstörning begränsar funktionsförmågan • vet vilken betydelse målen för fostrings-, undervisnings- och habiliteringsplanen för ett barn har i det egna arbetet och handlar därefter.
<p>Examinanden kan i vårdverksamheten ta hänsyn till ett kroniskt sjukt barn.</p>	<p>Vård av ett kroniskt sjukt barn Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan trygga barnets psykiska och fysiska behov • kan vidta de vårdåtgärder som sjukdomen kräver i enlighet med anvisningar från föräldrarna och sakkunniga • kan stödja barnets jaguppfattning, barnets upplevelser av att lyckas och dess självständighet • kan trygga möjligheterna för barnet att delta i olika aktiviteter.
<p>Examinanden kan bedöma och utveckla sitt arbete och sina arbetsmetoder.</p>	<p>Bedömning och utveckling av arbetet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan bedöma sina kunskaper och arbetsmetoder realistiskt • förstår betydelsen av ständig utvärdering både för utvecklingen av det egna arbetet och för stödjandet av barnets utveckling • kan ge och ta emot respons • kan utnyttja respons i utvecklandet av det egna arbetet.

	<p>Självständig informationssökning och uppdatering av yrkeskunnandet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan självständigt söka information och utveckla sin yrkesskicklighet (t.ex. litteratur, facktidskrifter, Internet) • skaffar den information som behövs till exempel när dagvården inleds för ett nytt barn.
--	--

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Barn med behov av specialstöd påvisas i enlighet med en personlig plan för fristående yrkesprov på det sätt som har fastställts i planen för att anordna fristående examina och som godkänts av examenskommissionen. Yrkesskickligheten påvisas i det praktiska arbetet i sådana genuina verksamhetsmiljöer där det anordnas specialvård och -fostran. Påvisandet av yrkesskickligheten kompletteras vid behov med skriftliga arbeten, projektarbeten, muntliga motiveringar eller med olika kombinationer av dessa. Bedömningen sker som ett samarbete mellan representanter från arbets- tagar-, arbetsgivar- och undervisningssektorn. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden omedelbart efter bedömningen.

5 § Vård av barn med allergi och med behov av specialdiet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan i vårdarbetet ta hänsyn till ett barn som lider av allergi.	<p>Allergisanering Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår vikten av att minska på damm- kvalster • förstår vilken betydelse valet av lättskötta inredningsmaterial har för familjedag- hemmet • förstår vikten av att minska på antalet lösa textilier för att minska på dammet • förstår hurudana allergener rumsväxterna är • förstår behovet av att installera pollenfil- ter för att minimera allergisymptomen • förstår vikten av att förvara saker i för- varingsutrymmen försedda med dörr eller lock • förstår vikten av regelbunden städning i förebyggandet av allergisymptom • kan välja luktfria och neutrala tvättmedel samt dosera dem rätt

	<ul style="list-style-type: none"> • förstår den skadliga inverkan som husdjur har på ett allergiskt barn. <p>Vård av ett allergiskt barn Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår olika definitioner som anknyter till allergisjukdomar (allergisk snuva, atopiskt utslag, astma, anafylaxi) • kan regelbundet uppdatera sina kunskaper om barnets allergi via föräldrarna • kan lindra ett barns allergisymptom enligt anvisningar • förstår vikten av att förebygga infektioner för att hålla allergi eller astma i balans.
<p>Examinanden kan sköta ett barn med diabetes.</p>	<p>Vård av ett barn med diabetes Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • har grundkunskaper om diabetes • känner till vårdens mål och metoder (betydelsen av insulin, kost och motion) • tillreder den kost som ingår i barnets måltidsplanering • kan upptäcka symptom på blodsockrets svängningar • kan hindra att blodsockret sjunker • kan ge första hjälp vid blodsockrets svängningar • informerar föräldrarna på ett relevant sätt om förändringar i barnets tillstånd.
<p>Examinanden kan sköta ett barn som lider av födoämnesallergi.</p>	<p>Vård av ett barn med födoämnesallergi Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner igen symptom på födoämnesallergi och inser innebörden av dem • känner igen de födoämnen som orsakar födoämnesallergier och de livsmedel som innehåller sådana samt kan kontrollera förekomsten av dem genom att läsa varudeklarationerna • kan avlägsna sådana födoämnen som orsakar allergi från kosten • kan ersätta avlägsnade födoämnen med andra produkter i matlagningen • diskuterar kosten och användningen av ersättande fabrikat med föräldrarna.

<p>Examinanden kan sköta ett barn som lider av laktosintolerans.</p>	<p>Vård av ett barn med laktosfri eller laktosfattig kost Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan kontrollera laktoshalten i livsmedel • kan undvika laktoshaltiga livsmedel i kosten • kan ersätta laktoshaltiga livsmedel med andra produkter • känner igen laktosfattiga livsmedel och kan använda dem i matlagningen • diskuterar födoämnen som kompletterar kosten med föräldrarna.
<p>Examinanden kan sköta ett barn som lider av celiaki.</p>	<p>Vård av ett barn med glutenfri kost Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • har grundkunskaper om celiaki • kan kontrollera att en produkt inte innehåller gluten genom att läsa varudeklarationen • kan avlägsna glutenhaltiga produkter från barnets kost • kan ersätta glutenhaltiga spannmål i matlagningen • kan informera föräldrarna om möjligheten att få vårdbidrag.
<p>Examinanden kan sköta ett barn som har förstoppning.</p>	<p>Vård av ett barn med fiberrik kost Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner igen symptom på förstoppning • kan sköta ett barn med hjälp av anvisningar (fibrer, torkade frukter, riklig vätska, surmjölkprodukter) • förstår motionens betydelse och ser till att barnet motionerar i dagvården • ser till att barnet har lugna och stressfria toalettbesök • diskuterar kosten med föräldrarna.
<p>Examinanden kan sköta ett barn med någon annan avvikande diet.</p>	<p>Vård av ett barn med vegetarisk diet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner igen den vegetariska dietens huvudgrupper • kan ersätta de födoämnen som bör undvikas • är medveten om vilka näringsämnen som finns och vilka som fattas i olika grupper av vegetarisk diet • känner ur näringssynpunkt till för- och nackdelarna med vegetarisk kost • diskuterar kosten med föräldrarna.

	<p>Vård av ett barn med etisk kost Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner igen de födoämnen som bör undvikas • kan i varudeklarationerna kontrollera förekomsten av de födoämnen som bör undvikas • kan ersätta de födoämnen som bör undvikas med andra födoämnen • diskuterar kosten med föräldrarna.
<p>Examinanden kan utvärdera och utveckla sitt arbete och sina arbetsmetoder.</p>	<p>Utvärdering och utveckling av arbetet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan bedöma sitt kunnande och sina arbetsmetoder realistiskt • kan bedöma kvaliteten på sitt arbete • kan vara flexibel i föränderliga situationer och kan vid behov fatta ansvarsfulla beslut snabbt • kan utnyttja respons för att utveckla den egna verksamheten. <p>Självständig informationssökning och uppdatering av kunskaperna Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan självständigt skaffa information och utveckla sin yrkesskicklighet (t.ex. litteratur, facktidskrifter, Internet) • skaffar den information som behövs till exempel när dagvård inleds för ett nytt barn.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Vård av barn med allergi och med behov av specialdiet påvisas i enlighet med en personlig plan för fristående yrkesprov på det sätt som har fastställts i planen för att anordna fristående examina och som godkänts av examenskommissionen. Yrkesskickligheten påvisas i det praktiska arbetet i en genuin verksamhetsmiljö. Påvisandet av yrkesskickligheten kompletteras vid behov med skriftliga arbeten, projektarbeten, muntliga motiveringar eller med olika kombinationer av dessa. Bedömningen sker som ett samarbete mellan representanter från arbetstagar-, arbetsgivar- och undervisningssektorn. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden omedelbart efter bedömningen.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden kan ge akt på sina värderingar och attityder gentemot kulturell och religiös olikhet.</p>	<p>Att identifiera värderingar Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan kritiskt granska sina attityder gentemot olikhet • är rättvis och respekterar familjer från olika kulturer • är medveten om de egna kulturbundna arbetsmetodernas inverkan på arbetet • är medveten om rasism och andra former av diskriminering • förstår vilken social betydelse det egna arbetet har. <p>Etisk verksamhet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • är medveten om sina egna värderingar, attityder och sin livsåskådning samt kan motivera dem • förstår de värderingar och attityder som förekommer i arbetet • kan handla yrkesetiskt genom att ta hänsyn till familjernas rättigheter och förmåner.
<p>Examinanden känner till de traditioner och verksamhetssätt som anknyter till kulturen och religionen i det finska samhället.</p>	<p>Kännedom om den finländska kulturen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner det finländska samhällets levnads-sätt och kulturtraditioner samt utvecklingen av dessa • är medveten om den inverkan som de finländska kulturtraditionerna (t.ex. maten, de kyrkliga högtiderna, traditionerna) har på dagvården • kan med sitt handlande tillsammans med föräldrarna stödja barn med olika kulturbakgrunder så att de anpassar sig till det finländska samhället.
<p>Examinanden känner till de minoritetskulturer som finns i Finland.</p>	<p>Kännedom om kulturbakgrund Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår familjens betydelse i olika kulturer • kan vid behov söka information om de minoritetskulturer som finns i Finland

	<ul style="list-style-type: none"> • känner till olika kulturbundna seder och religioner och kan söka tilläggsinformation om dem • känner till olika sociala system, såsom konventionsregler i anknytning till yrkesställning och kön, föräldrarnas och barnens roll i familjen samt könsrollerna.
<p>Examinanden kan i sin verksamhet ta hänsyn till barn och familjer från olika kulturer.</p>	<p>Samarbete med familjer Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan i sin dagliga verksamhet ta hänsyn till skillnaderna i barnens kulturer och levnadssätt • kan med sitt eget handlande stödja acklimatiseringsprocessen för ett invandrarbarn • kan stödja och engagera föräldrarna i barnuppfostran • känner igen de konflikter som eventuellt anknyter till kulturmöten och kan ingripa • kan vid behov använda metoder som stödjer kommunikationen i sådana överenskommelser med föräldrarna som rör barnen (t.ex. bilder, klartext) • kan utnyttja tolktjänster för att höra föräldrarna i frågor som anknyter till vården och fostran av ett barn (t.ex. vid uppgörandet av vård- och fostringsplan) • kan informera om det finländska dagvårdssystemet • kan informera om finländska seder, uppfostringsmetoder och den dagliga verksamheten i dagvården, till exempel om lek, undervisning, måltider, hygienfostran, klädsel, utevistelse • kan vid behov informera om de serviceformer som kommunen erbjuder barnfamiljer, till exempel om tolk-, rådgivnings-, hem-, social- och hälsovårdsservice.
<p>Examinanden kan stödja identitets- och språkutvecklingen hos ett mångkulturellt barn.</p>	<p>Stödjande av identitets- och språkutvecklingen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår språkets betydelse för uppbyggnaden av identiteten och som förutsättning för lärandet och stödjer barnets språkinläring (både svenska eller finska och hemspråket) • kan tillsammans med föräldrarna och olika kulturgrupper främja utvecklingen av barnets kulturtraditioner

	<ul style="list-style-type: none"> • kan stödja barnets möjligheter att ge uttryck för sin kulturbakgrund • förstår vilken inverkan värderingar, normer och seder har på identiteten och stödjer barnets identitet • förstår hur olika levnadsförhållanden påverkar barnets utveckling och stödjer barnets identitetsutveckling till denna del • kan vid behov använda mångprofessionellt samarbete som stöd för det egna arbetet • kan vid behov hänvisa familjen till andra sakkunniga, till exempel till familjerådgivare, psykolog, talterapeut • stödjer barnets modersmål genom en uppmuntrande attityd • stödjer på olika sätt barnets utveckling i svenska eller finska, till exempel med hjälp av klartext, läsning och bilder • tar hänsyn till ett invandrarbarn i verksamheten och stödjer barnets anpassning till gruppen • accepterar och behandlar olika barn jämlikt i arbetet.
<p>Examinanden kan använda olika former av stödservice i dagvården.</p>	<p>Användning av service Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan vid behov skaffa och använda tolkservice • kan anlita en konsult som stöd i arbetet • kan skaffa och använda arbetsledning och stöd från kolleger.
<p>Examinanden kan utvärdera sitt eget arbete och sina arbetsmetoder samt bedöma sitt behov av utveckling.</p>	<p>Utvärdering av det egna arbetet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan och vill begrunda och utvärdera sitt sätt att utföra det egna arbetet • kan bedöma kvaliteten på det egna arbetet • kan på ett realistiskt sätt bedöma sina starka sidor och sina utmaningar i den yrkesmässiga utvecklingen • kan vara flexibel i föränderliga situationer och kan vid behov fatta ansvarsfulla beslut snabbt • skaffar ny väsentlig information till exempel när dagvård inleds för ett nytt barn.

	<p>Att skapa en trygg och accepterande atmosfär</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan utvärdera sin egen verksamhet när det gäller att skapa en trygg och accepterande atmosfär • har en saklig inställning till respons. <p>Mottagande av respons</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan ta emot, vid behov be om och skaffa respons både av arbetskamrater och kunder • kan utveckla sin verksamhet i enlighet med responsen.
--	--

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Kulturell mångfald påvisas i enlighet med en personlig plan för fristående yrkesprov på det sätt som har fastställts i planen för att anordna fristående examina och som godkänts av examenskommissionen. Yrkesskickligheten påvisas i det praktiska arbetet i en genuin verksamhetsmiljö där mångkulturell dagvård ordnas. Påvisandet av yrkesskickligheten kompletteras vid behov med skriftliga arbeten, projektarbeten, muntliga motiveringar eller med olika kombinationer av dessa. Bedömningen sker som ett samarbete mellan representanter från arbetstagar-, arbetsgivar- och undervisningssektorn. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden omedelbart efter bedömningen.

7 § Företagsamhet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan bedöma sina personliga möjligheter och förutsättningar att eventuellt verka som företagare i branschen	<p>Att bedöma sina företagarfärdigheter</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • vet vilka personliga färdigheter som främjar framgång och verksamhet som företagare och kan utgående från det definiera sina egna värderingar • med hjälp av experter göra upp en utvecklingsplan för sig som företagare
Examinanden kan analysera branschen och bedöma möjligheterna och riskerna med att starta och utveckla företagsverksamhet	<p>Att reda ut förutsättningarna för företagsverksamhet</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • har bekantat sig med branschen så att hon kan granska dess framtidsutsikter och utveckling samt vilka möjligheter till

	<p>affärsverksamhet den erbjuder för det eventuella egna företaget</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan bedöma lönsamheten för det eventuella företaget, d.v.s. möjligheten att försörja sig på det • kan betrakta företagsamhet ur en företagares synvinkel i fråga om ansvar och förpliktelser • kan betrakta företagsamhet också ur en arbetsgivares synvinkel
<p>Examinanden känner olika sätt och former att inleda företagsverksamhet och kan utveckla en preliminär affärsidé för sitt företag</p>	<p>Att göra upp en affärsidé</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan jämföra alternativa sätt att starta företagsverksamhet och diskuterar med experter om alternativen för det eventuella egna företaget • kan tillsammans med experter utveckla en preliminär affärsidé för sitt företag och vet vilka ekonomiska, produktionsbetingade och psykiska resurser som krävs för att grunda ett företag • kan tillsammans med experter utvärdera vilka möjligheter den egna affärsidén har att lyckas
<p>Examinanden kan skapa kund- och nätverkskontakter</p>	<p>Att skapa kund- och nätverkskontakter</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan överväga olika alternativ och bygger inom ramen för sina möjligheter upp kund-, leverantörs- och andra nätverkskontakter som är viktiga för företagets kontinuitet • kan göra upp avtalsutkast med ovan nämnda nätverkspartner genom att utnyttja experttjänster
<p>Examinanden kan verka enligt de viktigaste ekonomiska principerna inom företagsverksamhet</p>	<p>Ekonomisk verksamhet</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan välja verksamhetsalternativ som påverkar företagets lönsamhet och prissätta sina egna tjänster genom att beakta både lönsamhets- och marknadsfaktorer • kan tolka ett företags kapital, tillgångar, likviditet och resultat genom att granska dess bokslut samt vid behov tillsammans med experter på fundera på möjligheterna att utveckla den ekonomiska verksamheten

	<ul style="list-style-type: none"> • kan utarbeta en grov resultatprognos för sitt företag och anlita sakkunnigtjänster i beskattningsfrågor
Examinanden kan använda experttjänster	<p>Att använda experttjänster</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan söka information och experthjälp som behövs vid grundandet av ett företag och i de olika skedena av verksamheten

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Företagsamhet påvisas i enlighet med en personlig plan för fristående yrkesprov på det sätt som har fastställts i planen för att anordna fristående examina och som godkänts av examenskommissionen. Examinanden påvisar yrkesskickligheten genom att utarbeta en preliminär affärsidé för ett eget företag. Påvisandet kompletteras av utredningar, utkast och kalkyler som kartlägger förutsättningarna och riskerna för verksamheten. Examinanden gör också en personlig bedömning och utvecklingsplan över sina möjligheter och färdigheter att fungera som företagare. Bedömningen fördjupas genom utvärderingssamtal med sakkunniga, där man utgående från dokumenten preciserar examinandens förmåga att fungera som företagare och färdigheter att fatta beslut om att eventuellt starta eget företag.

Bedömningen sker som ett samarbete mellan representanter från arbetstagar-, arbetsgivar- och undervisningssektorn. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden omedelbart efter bedömningen.

BESKRIVNING AV BRANSCHEN SAMT AV YRKESSKICKLIGHETEN HOS DEN SOM HAR AVLAGT YRKESEXAMEN FÖR FAMILJEDAGVÅRDARE

Branschbeskrivning

Arbetet för den som har avlagt yrkesexamen för familjedagvårdare är en del av den offentliga eller privata verksamheten inom småbarnsfostran. Arbetet innebär ansvarsfull småbarnsfostran som utförs enligt principerna för kompanjonskap i fostran tillsammans med barnen och deras familjer.

Verksamhetsmiljö

Den som har avlagt yrkesexamen för familjedagvårdare arbetar i olika verksamhetsmiljöer för familjedagvård. I familjedagvården sker det viktigaste samarbetet mellan barnet och vårdaren. Samarbetet mellan föräldrarna och vårdaren, mellan vårdaren och handledaren för familjedagvården samt andra sakkunniga inom branschen är också viktigt. Barnens kontakter med andra barn och vuxna är också viktiga.

Beskrivning av yrkesskickligheten

Arbetet för den som har avlagt yrkesexamen för familjedagvårdare grundar sig på internaliserade, etiskt hållbara värderingar och principer. Familjedagvårdaren arbetar barnfokuserat så att barnet och dess närmaste i alla situationer blir hörda.

I sitt arbete behöver familjedagvårdaren kunskap om hur småbarnsfostran stöds, om barnavård och omsorg, kulturkännedom samt kännedom om det servicesystem och de stödformer som anknyter till fostran och vård.

Familjedagvårdaren arbetar individuellt som barnets fostrare i olika situationer under dagen. Hon säkerställer barnets emotionella och fysiska trygghet i alla situationer. Hon styr barnets utveckling med hjälp av lekar och aktiviteter i enlighet med den ålders- och utvecklingsnivå som barnet befinner sig på. Dessutom ser hon till att barnet får den vård och omsorg det behöver. Hon ser till att kosten är mångsidig och att barnet får den vila, motion och regelbundna dagsrutin det behöver. Hon stödjer föräldrarna i deras uppgift som fostrare och hänvisar dem vid behov till olika serviceformer. Med sitt arbete stödjer familjedagvårdaren de mål som finns definierade för förskoleundervisningen.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/försäljning
Pb 380 (Hagnäsgatan 2)
00531 Helsingfors
tfn: (09) 774 774 50
fax (09) 774 774 75
E-post: myynti@oph.fi
Internet: www.oph.fi/svenska/bokhandel